

Tämä sivu on konekäännetty [\[Linkki\]](#). Konekäännökset voivat sisältää virheitä, jotka saattavat heikentää selkeyttä ja tarkkuutta. Oikeusasiamies ei vastaa mahdollisista epäjohtonmukaisuuksista. Tietojen luotettavuus ja oikeusvarmuus varmistuvat lukemalla edellä linkitetty lähdekielinen versio (englanti). Lisätietoja on [kieli- ja käännöskäytännöissämme](#) [\[Linkki\]](#).

Päätös asiassa OI/3/2021/KR siitä, miten Euroopan puolustusvirasto käsitteli entisen toimitusjohtajansa hakemukset Airbusin korkeisiin virkoihin

Päätös

Kanteluasia OI/3/2021/KR - **Tutkittavaksi otetut kantelut, pvm 22/02/2021 - Suositus** 01/02/2022 - **Päätökset, pvm 28/01/2022 - Toimielin, jota kantelu koskee** Euroopan puolustusvirasto (Toimielin hyväksyi suositusluonnoksen) |

Asia koski Euroopan puolustusviraston (EDA) päätöstä hyväksyä tietyin ehdoin sen entisen pääjohtajan kaksi aiottua työpaikkaa eli Airbus Spainin julkisten asioiden päällikkönä ja Airbus Defence and Space -yrityksen strategisena neuvonantajana.

Oikeusasiamies havaitsi kaksi hallinnollista epäkohtaa ja esitti kaksi suositusta ja yhden ehdotuksen vastaavien ongelmien välttämiseksi tulevaisuudessa.

Oikeusasiamies suositti ensinnäkin, että Euroopan puolustusviraston olisi tulevaisuudessa kiellettävä sen johtohenkilöitä aloittamasta tehtäviä toimikautensa jälkeen, jos ilmenee ilmeinen eturistiriita Euroopan puolustusviraston oikeutettujen etujen kanssa.

Toiseksi oikeusasiamies suositteli, että Euroopan puolustusvirasto määrittäisi perusteet tällaisten siirtojen kieltämiselle, jotta ylimmälle henkilöstölle annettaisiin selvyyttä. Euroopan puolustusviraston ylempien virkojen hakijoille olisi ilmoitettava näistä perusteista.

Lisäksi oikeusasiamies ehdotti, että Euroopan puolustusviraston olisi varmistettava, että suunniteltuja työpaikkoja koskevaa lupaa hakevia henkilöitä koskeva erityinen lomake laaditaan siten, että (entiset) henkilöstön jäsenet toimittavat tarvittavat tiedot, jotta Euroopan puolustusvirasto voi tehdä mielekkään arvioinnin alusta alkaen.

Euroopan puolustusvirasto päätti lähinnä panna täytäntöön suositukset, jotka koskevat henkilöstön mahdollisesti kieltämistä ottamasta vastaan tiettyjä tehtäviä ja antamalla henkilöstölle ohjeita siitä, miten se soveltaisi tällaista toimenpidettä. Se ilmoitti aloittaneensa

toimenpiteiden toteuttamisen suositusten täytäntöönpanemiseksi. Samaan aikaan Euroopan puolustusvirasto esitti joitakin kysymyksiä oikeusasiamiehen havainnoista, joita oikeusasiamies on käsitellyt tässä päätöksessä.

Oikeusasiamies pyytää Euroopan puolustusvirastoa tiedottamaan hänelle mahdollisista tulevista toimista, joita se toteuttaa hänen suositustensa johdosta, erityisesti Euroopan puolustusviraston kriteereistä, jotka koskevat sellaisten suunniteltujen työpaikkojen kieltämistä, jotka aiheuttavat selviä eturistiriitoja.

Kantelun tausta

1. Oikeusasiamies käynnisti helmikuussa 2021 omasta aloitteestaan tutkimuksen Euroopan puolustusviranomaisen (EDA) päätöksestä, jonka mukaan sen entinen toimitusjohtaja voi ottaa vastaan kaksi johtavaa työpaikkaa ilmailu- ja avaruusalan yrityksessä Airbusissa.

2. Oikeusasiamies suoritti tutkimuksen [1] , johon sisältyi Euroopan puolustusviraston asiaa koskevien asiakirjojen tarkastus.

3. Oikeusasiamies totesi tutkimuksessaan, että Euroopan puolustusvirasto ei ollut arvioinut entisen toimitusjohtajan pyyntöihin liittyviä riskejä riittävän perinpohjaisesti, mitä siltä voitiin kohtuudella odottaa.

4. Oikeusasiamies havaitsi käytännössä kaksi hallinnollista epäkohtaa. Ensinnäkään Euroopan puolustusvirasto ei asettanut riittävän tehokkaita rajoituksia lieventääkseen Euroopan puolustusviraston havaitsemia todellisten ja havaittujen eturistiriitojen riskejä. [2] Toiseksi Airbus Defence and Spacen strategisen neuvonantajan tehtävä olisi pitänyt kieltää, koska se on luonteensa ja sen aiheuttaman riskin vuoksi ristiriidassa EDA:n oikeutettujen etujen kanssa.

Oikeusasiamiehen suositukset ja parannusehdotukset

5. Heinäkuussa 2021 oikeusasiamies antoi kaksi suositusta välttääkseen tässä tutkimuksessa havaittujen ongelmien syntymisen tulevaisuudessa [3] , ja totesi, että Euroopan puolustusviraston olisi

(I) Kielletään tarvittaessa tulevaisuudessa sen johtohenkilöitä ryhtymästä tiettyihin tehtäviin toimikautensa jälkeen. Tällaisen kiellon olisi oltava määräaikainen esimerkiksi kahdeksi vuodeksi, ja

(II) Selvyyden lisäämiseksi sen ylemmälle henkilöstölle vahvistetaan kriteerit siitä, milloin se aikoo kieltää tällaiset siirrot. Euroopan puolustusviraston ylempiin virkoihin hakeville olisi ilmoitettava hakukriteerit.

6. Oikeusasiamies esitti myös yhden parannusehdotuksen, nimittäin seuraavaa: *"Euroopan puolustusviraston olisi varmistettava, että suunniteltuja työpaikkoja koskevaa lupaa hakevia koskeva erityinen lomake laaditaan siten, että (entiset) henkilöstön jäsenet toimittavat tarvittavat tiedot, jotta Euroopan puolustusvirasto voi tehdä mielekkään arvioinnin alusta alkaen."*

7. Euroopan puolustusvirasto lähetti lokakuussa 2021 vastauksensa oikeusasiamiehelle. Euroopan puolustusvirasto hyväksyi oikeusasiamiehen suositukset ja toteutti toimenpiteitä niiden täytäntöönpanemiseksi. [4]

8. Oikeusasiamiehen ensimmäiseen suositukseen liittyen Euroopan puolustusvirasto totesi, että arvioidessaan henkilöstön esittämiä pyyntöjä työsuhteen jälkeisen toiminnan aloittamisesta palvelussuhteen päättymisen jälkeen se harkitsee aina kaikkia käytettävissään olevia Euroopan puolustusviraston henkilöstösääntöjen mukaisia vaihtoehtoja. Se oli tehnyt niin myös tässä tapauksessa, hän sanoi.

9. Euroopan puolustusvirasto tarkasteli oikeusasiamiehen toisen suosituksen perusteella sisäisiä sääntöjään, ohjeaineistoaan ja mallejaan. Tässä yhteydessä Euroopan puolustusvirasto pohtii seuraavia seikkoja:

- Työsuhteen päättymisen jälkeisiä rajoituksia koskevat suuntaviivat, jotka pannaan täytäntöön heti, kun Euroopan puolustusviraston johto on hyväksynyt ne.
- Päivitetty työpaikkailmoitus, joka sisältää kielen mahdollisista työsuhteen jälkeisistä rajoituksista ja/tai kielloista. Siinä esimerkiksi korostetaan, että henkilöstön on haettava virastolta ennakkohyväksyntä hyvissä ajoin ja ennen uuden toimen aloittamista ja että hyväksyntä voidaan evätä tai myöntää tietyin edellytyksin. Lisäksi siinä säädetään ylempien toimihenkilöiden lobbauksen kiellosta viraston palvelussuhteen päättymisen jälkeen.
- Mahdolliset uudet sisäiset menettelyt, joilla rajoitetaan sellaisten henkilöstön jäsenten pääsyä luottamuksellisiin tietoihin, jotka ovat edelleen palveluksessa, kun he ilmoittavat Euroopan puolustusvirastolle suunnitellusta uudesta työstä. EDA kuitenkin totesi, että tämä riippuu käytännön toteutettavuudesta. EDA kertoi pohtivansa asiaa tietoturavastaavan ja IT-henkilöstön kanssa.
- Mahdollisuus nimittää EDA:n etiikasta vastaava virkamies. Tämä edellyttää kuitenkin lisäresursseja, joita Euroopan puolustusvirasto toteaa tällä hetkellä puuttuvan.

10. Euroopan puolustusvirasto hyväksyi oikeusasiamiehen ehdotuksen parannusehdotuksesta ja tarkisti (entisille) henkilöstön jäsenille annettua lomaketta hakeakseen lupaa aiottuun tehtävään.

11. Euroopan puolustusvirasto ei ollut samaa mieltä oikeusasiamiehen huomautuksesta, jonka mukaan se ei ollut arvioinut edellisen toimitusjohtajan pyyntöihin liittyviä riskejä riittävän perusteellisesti, mitä viranomaiselta voitiin kohtuudella odottaa. Euroopan puolustusvirasto totesi näin ollen, ettei se ollut täysin samaa mieltä oikeusasiamiehen hallinnollisista epäkohdista.

12. Vaikka Euroopan puolustusvirasto tunnusti oikeusasiamiehen esittämät seikat ja hänen tutkimuksessaan tekemänsä päätelmät, se totesi suhtautuvansa myönteisesti perustellumpiin ja

yksityiskohtaisempiin perusteluihin, jotka koskevat raja-arvon määrittelyä, joka koskee tilapäisen kiellon asettamista tulevan työpaikan vastaanottamiselle.

13. Euroopan puolustusvirasto totesi myös, että se toivoisi käytännön neuvoja i) siitä, mitä tehokas seuranta- ja täytäntöönpanojärjestelmä käytännössä sisältäisi ottaen huomioon Euroopan puolustusviraston resurssit ja esimerkiksi sen, että Euroopan puolustusvirasto ei voi määrätä seuraamuksia eläkeoikeuksien vähentämisestä, ja ii) siitä, miten lobbauskieltoon voisi sisältyä myös muiden EU:n toimielinten henkilöstöä, kuten oikeusasiamies ehdotti suosituksessaan (ks. alaviite 2), jotka ovat erillisiä oikeussubjekteja.

Oikeusasiamiehen arvio suosituksen antamisen jälkeen

14. Oikeusasiamies suhtautuu myönteisesti Euroopan puolustusviraston suosituksiinsa toteuttamiin jatkotoimiin. Koska kaikkia ilmoitettuja toimia ei saatu päätökseen Euroopan puolustusviraston vastauksen antamisajankohtana, oikeusasiamies kehottaa Euroopan puolustusvirastoa tiedottamaan hänelle mahdollisista tulevista toimista, joita se toteuttaa hänen suositustensa ja erityisesti Euroopan puolustusviraston työsuhteen päättymisen jälkeisiä rajoituksia koskevien suuntaviivojen osalta.

15. Oikeusasiamies panee merkille, että huolimatta hänen suositustensa rakentavasta seurannasta Euroopan puolustusvirasto kyseenalaistaa hänen havaintonsa hallinnollisesta epäkohdasta ja osan hänen suosituksensa taustalla olevista perusteluista.

16. Ensimmäinen havainto hallinnollisesta epäkohdasta perustui EDA:n asettamien rajoitusten yksityiskohtaiseen arviointiin. Tämän arvioinnin perusteella oikeusasiamies katsoi, että jotkin rajoitukset eivät olleet riittäviä lieventämään riskiä siitä, että entinen pääjohtaja harjoittaa suoraa tai välillistä edunvalvontaa ja edunvalvontaa Euroopan puolustusviraston ja muiden EU:n toimielinten henkilöstöön nähden asioissa, joita hän oli käsitellyt viimeisten kolmen palvelusvuotensa aikana. Oikeusasiamies kyseenalaisti myös Euroopan puolustusviraston kyvyn valvoa ja panna täytäntöön joitakin sen soveltamista rajoituksista.

17. Toinen havainto hallinnollisesta epäkohdasta eli siitä, että riittämättömästi lievennetyt riskit olivat erityisen ongelmallisia Airbus Defence and Spacen strategisena neuvonantajana, perustui kyseisen työn kuvaukseen, johon sisältyi ” *kokemusta strategian toimintaohjeiden analysoinnista ja määrittelystä maailmanlaajuisesti sekä Naton, EU:n tai yksittäisten Euroopan maiden tai niiden ulkopuolisten maiden osalta* ”.

18. Oikeusasiamies on edelleen sitä mieltä, että Euroopan puolustusvirasto on syylistynyt hallinnolliseen epäkohtaan, koska se ei ole asettanut riittävän tehokkaita rajoituksia todellisten ja havaittujen eturistiriitojen riskien lieventämiseksi eikä kieltänyt Airbusin puolustus- ja avaruusalan strategisena neuvonantajana työtä.

Suunnitellun työpaikan kieltämistä koskevan kynnyksen osalta

19. Euroopan puolustusvirasto katsoi, että oikeusasiamiehen suosituksesta puuttui *"perustellisempi ja täsmällisempi perustelu kynnysarvon määrittelylle"* (väliaikaisesti) tämän työn kieltämistä varten. Vaikka oikeusasiamies katsoo, että hänen suosituksensa on ollut riittävän perusteltu, hän käyttää tilaisuutta hyväkseen jakaakseen seuraavat pohdinnat.

20. Euroopan puolustusviraston henkilöstösääntöjen 18 artiklassa säädetään, että kun työ liittyy lupaa pyytävän (entisen) virkamiehen käsittelemiin asioihin ja on olemassa eturistiriitavaara, Euroopan puolustusvirastolla on laaja harkintavalta päättää kieltää kyseinen työ tai antaa hyväksyntänsä asianmukaisiksi katsominsa rajoituksin.

21. EU:n tuomioistuimet ovat toimittaneet hyödyllisiä tietoja eturistiriitojen arvioinnista, joka nimittävän viranomaisen olisi tehtävä EU:n henkilöstösääntöjen [5] 16 artiklan perusteella (Euroopan puolustusviraston henkilöstösääntöjen 18 artikla on samankaltainen). Unionin tuomioistuimet ovat katsoneet, että nimittävän viranomaisen toimivalta estää (entistä) virkamiestä harjoittamasta työsuhteen jälkeistä toimintaa kahden vuoden kuluessa siitä, kun hän on lähtenyt palkallisesta tai muusta työstä, edellyttää kahta erillistä edellytystä: I) että ehdotettu toiminta liittyy *millään tavalla* virkamiehen toimintaan hänen kolmen viimeisen palvelusvuotensa aikana ja ii) ehdotettu toiminta voi johtaa ristiriitaan toimielimen oikeutettujen etujen kanssa [6]. EU:n tuomioistuimet ovat selventäneet, että on riittävää, että suunnitellun toiminnan *voidaan katsoa* aiheuttavan eturistiriidan (riski)riskin. [7] EU:n tuomioistuimet tunnustavat, että toimielimillä on tältä osin laaja harkintavalta.

22. Oikeusasiamies katsoo, että yleisön luottamuksen säilyttäminen Euroopan puolustusvirastoon on Euroopan puolustusviraston ja sitä kautta myös EU:n tärkeä etu. Euroopan puolustusviraston olisi varmistettava, että tätä oikeutettua etua suojellaan muun muassa silloin, kun se harkitsee entisten toimihenkilöiden suunniteltuja työpaikkoja.

23. Kun entiset henkilöstön jäsenet ilmoittavat Euroopan puolustusvirastolle aikomuksestaan aloittaa uusi työpaikka, Euroopan puolustusviraston olisi arvioitava kyseistä uutta työpaikkaa entisen henkilöstön jäsenen tehtävien ja vastuun yhteydessä Euroopan puolustusviraston palveluksessa ollessaan. Arvioinnissa olisi otettava huomioon riskit:

I) ristiriita EU:n oikeutettujen etujen kanssa;

II) tiedot, jotka eivät ole julkisia, voidaan paljastaa tai niitä voidaan käyttää väärin; ja

III) entiset toimihenkilöt voivat yrittää vaikuttaa entisiin kollegoihin.

Entisten ylempien toimihenkilöiden kohdalla tällaiset riskit voivat olla erityisen suuria, kuten tässä tutkimuksessa, joka koski Euroopan puolustusviraston korkeimmassa asemassa olevaa henkilöstön jäsentä.

24. Oikeusasiamies myöntää, että jokaista työnteon jälkeistä toimintaa koskevaa lupahakemusta olisi arvioitava sen omien ansioiden perusteella ottaen huomioon muun muassa

yksilön perusoikeus työhön. Kaikkien rajoitusten, jotka koskevat EU:n entisen henkilöstön oikeutta työskennellä yksityisellä sektorilla, on oltava tarpeen oikeutetun yleisen edun saavuttamiseksi, ja niiden on oltava oikeasuhteisia. [8]

25. Oikeusasiamies katsoo, että kun entisen ylemmän toimihenkilön aiottu tehtävä liittyy asioihin, joita on käsitelty kyseisen henkilön kolmen viimeisen palvelusvuoden aikana, ja se voi johtaa ristiriitaan Euroopan puolustusviraston oikeutettujen etujen kanssa ja jos tällaisen toiminnan hyväksymiselle ei voida asettaa ehtoja, jotka lieventävät **riittävästi** riskejä ja joita voidaan luotettavasti valvoa ja valvoa ja valvoa **uskottavasti**, Euroopan puolustusviraston olisi käytettävä harkintavaltaansa kieltääkseen (väliaikaisesti) yleisen edun mukaisen tehtävän.

Asianmukaisin toimenpide päätöksen seuraamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi

26. Kun asetetut ehdot koskevat toimia, joista Euroopan puolustusvirasto voi olla tietoinen joko sen vuoksi, että ne tapahtuvat julkisesti tai *suhteessa* Euroopan puolustusvirastoon, oikeusasiamies on samaa mieltä Euroopan puolustusviraston kanssa siitä, että on tärkeää tiedottaa asianomaisille henkilöstön jäsenille edellytyksistä, joita se soveltaa entisiin henkilöstön jäseniin.

27. Tämän lisäksi oikeusasiamies katsoo, että muiden toimielinten, yleisön ja kolmansien osapuolten, kuten uutismedian ja kansalaisyhteiskunnan järjestöjen, suorittama ulkoinen valvonta voisi auttaa Euroopan puolustusvirastoa sen pyrkimyksissä. Tämän ulkoisen valvonnan mahdollistamiseksi oikeusasiamies ehdottaa, että Euroopan puolustusvirasto asettaa hyvissä ajoin saataville tiedot korkeiden virkamiesten ammatillisesta toiminnasta palvelussuhteen päättymisen jälkeen.

Lobbausriski

28. Mitä tulee riskiin, että entinen pääjohtaja harjoittaa lobbaamista muihin EU:n toimielimiin nähden, oikeusasiamies katsoo, että Euroopan puolustusvirasto olisi voinut yksinkertaisesti lähettää päätöksensä komissiolle ja neuvostolle. Se olisi esimerkiksi voinut ilmoittaa niille tarpeelliseksi katsomistaan rajoituksista, kun otetaan huomioon sen havaitsemat riskit, ja kehotti niitä toteuttamaan aiheelliseksi katsomansa toimenpiteet. Näin toimiminen olisi osoittanut, että Euroopan puolustusvirasto oli tietoinen siitä, että tämä kysymys ei ollut puhtaasti sisäinen asia, joka vaikuttaisi ainoastaan Euroopan puolustusvirastoon.

Johtopäätös

Tutkimuksen perusteella oikeusasiamies päättää asian käsittelyn seuraavalla päätelmällä:

Euroopan puolustusvirasto on hyväksynyt oikeusasiamiehen suositukset .

Oikeusasiamies pyytää Euroopan puolustusvirastoa jakamaan työsuhteen päättymisen jälkeisiä rajoituksia koskevat ohjeensa sen jälkeen, kun Euroopan puolustusviraston johto on hyväksynyt ne.

Tästä päätöksestä ilmoitetaan Euroopan puolustusvirastolle .

Emily O'Reilly Euroopan oikeusasiamies

Strasbourg, 28.1.2022

[1] Ks. oikeusasiamiehen aloituskirje, jossa on yksityiskohtaisia kysymyksiä:
<https://www.ombudsman.europa.eu/en/doc/correspondence/en/138504> [Linkki].

[2] EDA:n rajoituksiin sisältyi se, että entinen toimitusjohtaja ei voinut olla yhteydessä EDA:n henkilöstöön lobbauksen tai edunvalvonnan tarkoituksessa asioissa, joista hän oli ollut vastuussa toimitusjohtajana, ensimmäisten 12 kuukauden aikana toimikautensa päättymisen jälkeen. Oikeusasiamies oli kiistänyt tämän rajoituksen keston, joka oli huomattavasti lyhyempi kuin muut rajoitukset, joiden tarkoituksena oli estää entisen toimitusjohtajan osallistuminen edunvalvontaan. Oikeusasiamies kyseenalaisti myös tämän rajoituksen laajuuden, johon sisältyi ainoastaan Euroopan puolustusviraston henkilöstöä. Tämä johtuu siitä, että entinen pääjohtaja oli hoitanut kolmen viimeksi kuluneen palvelusvuotensa aikana asioita, jotka koskivat muita EU:n toimielimiä. Oikeusasiamies katsoo, että Euroopan puolustusviraston olisi näin ollen pitänyt ottaa tämä huomioon säätämällä, että tätä rajoitusta sovelletaan myös muiden toimielinten henkilöstöön, jotka työskentelevät entisen pääjohtajan käsittelemissä asioissa.

[3] Ks. oikeusasiamiehen suositus:
<https://www.ombudsman.europa.eu/en/recommendation/en/144268> [Linkki].

[4] Ks. Euroopan puolustusviraston perusteltu lausunto:
<https://www.ombudsman.europa.eu/en/doc/correspondence/en/148334>

[5] Asetus N:o 31 (ETY), 11 (Euratom), Euroopan talousyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja näiden yhteisöjen muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen vahvistamisesta, ks.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A01962R0031-20140501> [Linkki]

[6] Ks. unionin virkamiestuomioistuimen tuomio 15.10.2014 asiassa F 86/13, Van de Water v. parlamentti, 46, 48 ja 51 kohta. Saatavilla osoitteessa:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=158611&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&d>

[Linkki].

[7] Ks. 51 kohta:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=6C1D5AEBC52907DAE330A0EFB649D561?text=&>

[Linkki].

[8] Ks. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 15 artikla.